

DOĞA ASİ

CİNSİYET UYUM ÇALIŞTAYI

SONUÇ RAPORU

ORTAK SÖZ

“Transların yaşamı, sağlığı ve bedeni pazarlık konusu yapılamaz.”

Hazırlayan: Ecmel Deniz

Raportörler: Ecem Toraman, Eylem Esen Arabacı

Kısa Bakış

RAPORUN ORTAK ÇAĞRISI

“Baskı artarken yalnızlaşmayacağız; yollar daraltılırken birbirimize yol açacağız; yaşamı, bakımı ve bilgiyi örgütlemeye devam edeceğiz.”

Odak başlıkları

Sağlık hakkı Hormona ve cinsiyet uyum sürecine erişimin hak temelli ele alınması	Güvenli bilgi F64 kodu, 21 yaş sınırı ve hastane süreçlerine dair erişilebilir bilgi üretimi
Akran dayanışması Danışmanlık, süpervizyon ve tükenmişlik karşıtı destek mekanizmaları	Ortak strateji Meslek örgütleri, veri üretimi, hukuk ve topluluk alanlarıyla birlikte ilerleme

İçindekiler

DOĞA ASİ CİNSİYET UYUM ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU.....	1
1. GİRİŞ.....	2
2. Çalıştayın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi.....	3
3. Tartışmalar ve Bulgular.....	4
3.1. Hormon Hakkım Kolektifi: Tepkiden örgütlü hatta.....	4
3.2. Deneyim haritalama: Trans akran danışmanlığı ve sahadan gelen ihtiyaçlar.....	5
3.3. Sistem analizi: Hastane süreçleri, reçete mekanizmaları ve bürokratik engeller.....	7
3.4. Hukuki ve politik alan: Ne mümkün, ne mümkün değil?.....	8
3.5. Meslek örgütleriyle ilişki: Beklenti, eleştiri ve ortak sorumluluk.....	10
3.6. En kötü senaryo: Tüm yollar kapandığında ne yapıyoruz?.....	10
3.7. Strateji başlıkları: Nasıl birlikte ilerleyeceğiz?.....	11
4. Çalıştayın Temel Çıktıları.....	13
5. Takip İçin Önerilen Somut Adımlar.....	14
6. Sonuç: Yasaklara Karşı Yaşamı, Bakımı ve Bilgiyi Örgütlemek.....	16
EK1:.....	17
Çalıştay Programı:	

1. GİRİŞ

Doğa Asi Cinsiyet Uyum Çalıştayı, adını transların yaşam, sağlık ve varoluş mücadelesinde iz bırakan Doğa Asi'den alarak düzenlendi. Çalıştayı açılışında Doğa Asi anıldı; onu tanıyan, onunla yan yana gelen ve mücadelesine tanıklık eden katılımcılar Doğa'ya dair anlatılarını paylaştı. Bu anma, çalıştayı yalnızca güncel sağlık politikalarını değerlendiren teknik bir toplantı olmadığını; aynı zamanda transların hafızasını, kayıplarını, dayanışmasını ve birlikte yaşama ısrarını taşıyan politik bir buluşma olduğunu gösterdi.

Türkiye'de transların cinsiyet uyum süreçlerine erişimi uzun yıllardır yapısal eşitsizlikler, ayrımcı sağlık uygulamaları, ekonomik engeller, bürokratik zorluklar ve uzmanlara erişimde yaşanan güçlüklerle şekillenmektedir. Ancak son dönemde bu alandaki engellerin daha sistematik, daha idari ve daha yaygın bir hâl aldığı görülmektedir. E-reçete uygulamaları, F64 tanı kodu üzerinden yaratılan reçeteleme belirsizlikleri, 21 yaş sınırı, kurul ve komisyon süreçleri, hastanelerin sevk mekanizmaları ve fiili hizmet kesintileri; transların hormona ve cinsiyet uyum süreçlerine erişimini doğrudan etkilemektedir.

Bu gelişmeler, yalnızca belirli bir ilaca, reçeteye ya da hastane prosedürüne ilişkin değildir. Cinsiyet uyum sürecine erişimin kısıtlanması; transların beden bütünlüğü, sağlık hakkı, ruhsal iyilik hâli, güvenli bilgiye erişimi ve kendi yaşamları üzerinde söz kurma hakkıyla doğrudan ilişkilidir. Hormona erişimin zorlaştırılması ya da tedavi sürekliliğinin kesintiye uğratılması, transları sağlık sisteminden uzaklaştırmakta; daha güvencesiz, belirsiz ve riskli yollara yönelmeye zorlamaktadır.

Çalıştay, bu tablo karşısında farklı alanlardan aktörleri bir araya getirmeyi amaçladı. LGBTİ+ örgütleri, trans hakları alanında çalışan aktivistler, akran danışmanları, hekimler, ruh sağlığı uzmanları, hukukçular ve meslek örgütleriyle ilişkili katılımcılar; cinsiyet uyum süreçlerinde yaşanan güncel sorunları, sahadan gelen ihtiyaçları, hukuki ve politik olanakları, hastane süreçlerini, akran danışmanlığı modellerini ve olası kötü senaryolar karşısında geliştirilebilecek dayanışma hatlarını birlikte tartıştı.

Çalıştayı temel yaklaşımı, transların cinsiyet uyum süreçlerine dair hiçbir kararın transların özne olarak katılımı olmadan alınmayacağı kabulüne dayanmaktadır. Transların sağlık hakkı; idari yazılar, tanı kodları, yaş sınırları, kurullar ya da belirsiz uygulamalarla sınırlandırılmaz. Cinsiyet uyum süreci devletin lütfu değil, sağlık hakkının ve insan onuruna yaraşır yaşamın gereğidir.

Bu rapor, Doğa Asi Cinsiyet Uyum Çalıştayı'nda yapılan aktarımları, tartışmaları ve ortak değerlendirmeleri kayıt altına almak amacıyla hazırlanmıştır. Rapor, bir yandan transların cinsiyet uyum süreçlerinde karşılaştığı güncel hak ihlallerini görünür kılmayı; diğer yandan bilgiye erişim, akran danışmanlığı, hukuki takip, meslek örgütleriyle ilişki, veri üretimi ve topluluk dayanışması alanlarında birlikte nasıl ilerlenebileceğine dair bir zemin sunmayı hedeflemektedir.

ÇALIŞTAYIN ÇAĞRISI

“Doğa Asi'nin hatırası, bu çalıştayı başlangıç noktası olduğu kadar ortak sözünün de parçasıdır: Transların yaşamı, sağlığı ve bedeni pazarlık konusu yapılamaz. Baskı artarken yalnızlaşmamak, yollar daraltılırken birbirine yol açmak ve bilgiyi, bakımı, dayanışmayı birlikte örgütlemek bu çalıştayı temel çağrısıdır.”

2. Çalıştayın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Doğa Asi Cinsiyet Uyum Çalıştayı'nın temel amacı, son dönemde transların cinsiyet uyum süreçlerine ve hormona erişimine yönelik artan kısıtlamaları çok yönlü biçimde değerlendirmek; sahadan gelen deneyimleri, hukuki ve politik gelişmeleri, hastane süreçlerini, akran danışmanlığı modellerini ve olası kötü senaryolara karşı dayanışma olanaklarını birlikte tartışmaktır.

Çalıştay, yalnızca mevcut hak ihlallerini tespit etmeye değil; aynı zamanda bu ihlaller karşısında transların, LGBTİ+ örgütlerinin, akran danışmanlarının, sağlık çalışanlarının, hukukçuların ve meslek örgütleriyle ilişkili aktörlerin nasıl ortak bir mücadele ve dayanışma hattı kurabileceğine odaklandı. Bu nedenle çalıştayda hem güncel durum değerlendirmesi yapıldı hem de kısa ve orta vadede izlenebilecek stratejiler tartışıldı.

Bu kapsamda çalıştayda şu başlıklar öne çıktı:

- 2024 sonundan itibaren hormona erişim ve cinsiyet uyum süreçlerinde yaşanan idari ve fiili kısıtlamalar,
- e-reçete uygulaması, F64 kodu, 21 yaş sınırı ve kurul/komisyon süreçlerinin yarattığı hak ihlalleri,
- Hormon Hakkım Kolektifi'nin mücadele deneyimi, savunuculuk hattı ve sahadan topladığı bilgiler,
- Muamma LGBTİ+ Derneği'nin trans akran danışmanlığı modeli ve danışmanlık süreçlerinde görünür hale gelen ihtiyaçlar,
- hastane süreçleri, reçete mekanizmaları, uzmanlara erişim, sevkler ve bürokratik engeller,
- hukuki ve politik araçların imkânları, sınırları ve idari başvuru yolları,
- hekimler, ruh sağlığı uzmanları, hukukçular ve meslek örgütleriyle kurulabilecek ilişkiler,
- kötü senaryo ihtimalleri karşısında zarar azaltma, güvenli bilgiye erişim, topluluk dayanışması ve strateji geliştirme.

Çalıştay, farklı alanlardan katılımcıların bir araya geldiği kapalı ve güvenli bir tartışma alanı olarak kurgulandı. Katılımcılar arasında LGBTİ+ örgütlerinden temsilciler, trans hakları alanında çalışan aktivistler, akran danışmanları, hekimler, ruh sağlığı uzmanları, hukukçular ve meslek örgütleriyle ilişkili katılımcılar yer aldı.

Oturumlar, aktarım ve ortak tartışma yöntemleriyle yürütüldü. Hormon Hakkım Kolektifi mevcut durumu ve mücadele hattını aktarırken; Muamma LGBTİ+ Derneği trans akran danışmanlığı deneyimini, sahadan gelen ihtiyaçları ve haritalandırma çalışmasının bulgularını paylaştı. Ardından hastane süreçleri, reçete mekanizmaları, hukuki ve politik araçlar, kötü senaryo ihtimalleri ve birlikte kurulabilecek strateji başlıkları katılımcıların deneyimleriyle tartışıldı.

Bu raporda yer alan değerlendirmeler, çalıştay boyunca yapılan aktarımlardan, katılımcıların deneyim paylaşımlarından ve ortak tartışmalardan hareketle hazırlanmıştır. Rapor, çalıştayda dile getirilen ihtiyaçları ve önerileri kayıt altına alarak transların cinsiyet uyum süreçlerine erişimi konusunda hak temelli, dayanışmacı ve uygulanabilir bir çalışma hattına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

3. Tartışmalar ve Bulgular

Bu bölümde, çalıştayda yapılan sunumlar, katılımcıların deneyim paylaşımları ve ortak tartışmalar doğrultusunda öne çıkan temel bulgular ele alınmaktadır. Hormon Hakkım Kolektifi'nin mücadele deneyimi, trans akran danışmanlığı modelleri, hastane ve reçete süreçlerinde yaşanan engeller, hukuki ve politik araçların sınırları, meslek örgütleriyle ilişki olanakları, kötü senaryo ihtimalleri ve birlikte geliştirilebilecek strateji başlıkları bu bölümün ana eksenlerini oluşturmaktadır.

Tartışmalar, mevcut kısıtlamaların transların sağlık hizmetine erişimini yalnızca teknik düzeyde zorlaştırmadığını; aynı zamanda kaygı, belirsizlik, yalnızlaşma, ekonomik yük, güvenilir bilgiye erişememe ve tıbbi takibin kesintiye uğraması gibi çoklu sonuçlar yarattığını göstermektedir. Bu nedenle bölüm boyunca sağlık hakkı, yalnızca hormona ya da cerrahi süreçlere erişimle sınırlı değil; güvenli, sürekli, bilimsel, ayrımcılıktan uzak ve transların özne olarak tanındığı bir hizmete erişim hakkı olarak ele alınmaktadır.

Aşağıdaki alt başlıklar, çalıştayda öne çıkan tartışma hatlarını ve bu tartışmalardan çıkan ortak değerlendirmeleri sistematik biçimde sunmaktadır.

3.1. Hormon Hakkım Kolektifi: Tepkiden örgütlü hatta

Hormon Hakkım Kolektifi'nin aktarımı, çalıştayın temel politik zeminlerinden birini oluşturdu. Kolektifin ortaya çıkışı, hormona erişim hakkının yalnızca bireysel bir sağlık meselesi olarak değil, kolektif bir hak mücadelesi olarak ele alınmasının sonucu olarak değerlendirildi.

Çalıştayda Kolektifin öne çıkan özellikleri şöyle tarif edildi:

- hak temelli bir yaklaşım benimsemesi,
- birden fazla şehirde örgütlenme ve eylem kapasitesi oluşturması,
- sahadan bilgi toplaması,
- dernekler ve kolektifler arası işbirliği kurması,
- meslek uzmanlarıyla çalışma arayışını sürdürmesi,
- kitleleri mobilize etmesi,
- veri temelli savunuculuk üretmesi,
- kamusal söz kurmaktan vazgeçmemesi,
- belirli ve odaklı bir mücadele hattı oluşturması.

Kolektifin deneyimi, Türkiye'de transların sağlık hakkı mücadelesinin yalnızca kriz anlarında tepki vermekle sınırlı kalamayacağını; bilgi üretimi, hukuki takip, kamuoyu baskısı, meslek örgütleriyle temas, ulusal ve uluslararası mekanizmalarla ilişki ve topluluk dayanışmasını birlikte kurması gerektiğini gösterdi.

3.2. Deneyim haritalama: Trans akran danışmanlığı ve sahadan gelen ihtiyaçlar

Çalıştayın ikinci oturumunda Muamma LGBTİ+ Derneği'nden katılımcılar, Mersin'de yürüttükleri trans akran danışmanlığı deneyimini ve sahadan gelen ihtiyaçları aktardı. Bu aktarım, cinsiyet uyum sürecindeki hak ihlallerinin yalnızca mevzuat veya hastane düzeyinde değil, danışmanlık başvurularında, gündelik kaygılarda, ekonomik imkânsızlıklarda ve bilgiye erişim arayışında nasıl somutlaştığını gösterdi.

Akran danışmanlığı modeli

Muamma LGBTİ+ Derneği'nin 2021'den bu yana yürüttüğü akran danışmanlığı modeli, "translara destek veren translar" yaklaşımıyla kuruldu. Model, feminist bakım perspektifiyle şekilleniyor; transların kendi ihtiyaçlarını, kendi deneyimlerine yakın diğer trans+ kişilerle paylaşabildiği bir dayanışma alanı yaratıyor.

Modelin temel ayakları şunlar olarak aktarıldı;

- trans+ kişilere açık çağrı yoluyla akran danışmanlığı ekibinin oluşması,
- oryantasyon ve bilgi eşitleme süreçleri,
- düzenli süpervizyon toplantıları,
- anonimleştirilmiş vaka örnekleri üzerinden kolektif öğrenme,
- ruh sağlığı uzmanlarıyla tükenmişlik ve ikincil travmaya yönelik oturumlar,
- başvuru maillerine dönüşümlü nöbet sistemiyle yanıt verme,
- gerektiğinde uzman ve meslek gruplarına yönlendirme.

Akran danışmanlığı, çalıştayda yalnızca bir “destek hizmeti” olarak değil; Türkiye’de mevcut koşullar altında bir müdahale modeli olarak değerlendirildi. Çünkü doğru bilgiye erişimin zorlaştığı, hastanelerden net yanıt alınamadığı, uzmanlara ulaşmanın güçleştiği bir ortamda, akran danışmanlığı birçok trans için ilk temas, ilk bilgi ve ilk güven alanı haline geliyor.

Akran danışmanlığında tükenmişlik ve ikincil travma

Danışmanlık veren kişilerin de trans olması, modelin güçlendirici yanlarından biri olarak değerlendirilirken; aynı zamanda tükenmişlik ve ikincil travma riskini artırdığı belirtildi. Danışanların detaylı sağlık verileri, fotoğraflar, hak ihlali anlatıları ve kriz anlarıyla başvurması; akran danışmanları açısından duygusal yük yaratıyor.

Bu nedenle danışmanlığı veren kişinin de korunması, onam ve sınır mekanizmalarının güçlendirilmesi, süpervizyonun düzenli yürütülmesi ve danışmanlığın tek kişilerin emeğine yüklenmemesi gerektiği vurgulandı.

Haritalandırma çalışması ve veriler

Muamma LGBTİ+ Derneği’nin “Türkiye’de Cinsiyet Uyum Süreçlerine Yönelik Sunulan Hizmetlerin Haritalandırılması” çalışması, sahadaki ortak sorunların görünürleşmesi bakımından önemli bir veri zemini sundu.

Anket çalışmasında 97 katılımcı yer aldı. Katılımcılar arasında 2024 sonrası cinsiyet uyum sürecine başlayan, devam eden veya tamamlayan kişiler bulunuyordu. Çalıştayda aktarılan verilere göre:

97 katılımcı ile anket çalışması	%66 sağlık hizmetlerine erişirken ayrımcı ve transfobik tutum bildirdi
%60 tıbbi hizmete erişemediğini ifade etti	%56,7 LGBTİ+ derneklerinden aldığı bilgileri yeterli bulmadığını belirtti

Ekonomik zorluklar yalnızca hormon veya cerrahi süreçlerin maliyetiyle sınırlı değil. Kendi şehrinde süreci kapatılan veya sürdürmeyen transların başka şehirlere yönlendirilmesi, ulaşım ve konaklama gibi ek maliyetler yaratmaktadır. Samsun’da sürecin kapatılması üzerine kişilerin Trabzon’a yönlendirilmesi, ancak bu yolculuğun maddi yükü nedeniyle süreci başlatamaması veya bırakmayı düşünmesi, çalıştayda bu sorunun somut örneklerinden biri olarak aktarıldı.

Bu modelin önemli sınırlılıkları da çalıştayda tartışıldı:

- Danışmanlığın çoğunlukla e-posta üzerinden yürütülmesi, bazı yaş grupları ve acil ihtiyaçlar açısından erişimi sınırlayabiliyor.
- Sosyal hizmet uzmanı kapasitesinin olmaması veya yetersizliği, danışmanlık veren örgütleri zorlayabiliyor.
- Mülteci LGBTİ+’lar açısından dil bariyeri ve statüye bağlı hizmet engelleri ciddi sınırlılıklar yaratıyor.
- Riskler nedeniyle hizmetin görünürlüğü artırılmıyor; bu da daha fazla kişiye erişimi zorlaştırıyor.

- Danışmanlık veren gönüllülerin ve dernek çalışanlarının hedef gösterilme, soruşturma veya kriminalizasyon riski bulunuyor.
- Dayanışılan uzmanlara erişim giderek zorlaşıyor; bazı uzmanlar artan riskler nedeniyle oryantasyon veya danışmanlık süreçlerine katılmaktan çekinebiliyor.

Bu tablo, trans akran danışmanlığının güçlendirilmesi gerektiğini gösteriyor. Ancak güçlendirme yalnızca daha fazla başvuru almak veya daha görünür olmak anlamına gelmiyor. Tam tersine, mevcut politik atmosferde güvenliği, anonimliği, danışmanların iyilik halini ve örgütlerin sürdürülebilirliğini birlikte gözetilen bir modelin kurulması gerekiyor.

3.3 Sistem analizi: Hastane süreçleri, reçete mekanizmaları ve bürokratik engeller

Çalıştayın en yoğun tartışmalarından biri hastane süreçleri, reçete mekanizmaları, uzmanlara erişim ve bürokratik engeller üzerine gerçekleşti. Bu oturumda hekimler, aktivistler, akran danışmanları ve hukukçuların deneyimleri bir arada tartışıldı.

Başvurular azalmıyor, erişim daralıyor

Aktarımlara göre, uyum süreci başvurularda belirgin bir azalma yok. Bu durum, transların cinsiyet uyum sürecine ve sağlık hizmetine duyduğu ihtiyacın sürdüğünü gösteriyor. Ancak başvurular devam ederken hizmete erişim daralıyor; merkez sayıları azalıyor, bekleme listeleri oluşuyor, bazı hastaneler süreci durduruyor veya sevklerle sorumluluğu başka merkezlere aktarıyor.

Başvuruların azalmaması, aynı zamanda mevcut kısıtlamaların transları ihtiyaçlarından vazgeçirmediğini; yalnızca daha güvencesiz, belirsiz ve riskli yollara ittiğini gösteriyor.

Hekimlerde korku, translarda kaygı ve yalnızlaşma

Çalıştayda hekimler açısından artan korku, çekingenlik ve mesleki yalnızlık sıkça dile getirildi. Hekimler, açık bir yasak olmasa bile soruşturma, hedef gösterilme, idari baskı veya mesleki yaptırım riski nedeniyle çekimser davranabiliyor. Bazı durumlarda, sistemsel kısıtlamalar sağlık çalışanlarının kararı gibi algılanabiliyor; bu da hekim-danışan ilişkilerinde gerilim yaratabiliyor.

Translar açısından ise kaygı, korku, belirsizlik, depresyon, umutsuzluk ve intihar düşüncelerinde artış olduğu ifade edildi. Özellikle genç translar açısından bu süreç “genç trans uyum süreci krizi” olarak tarif edildi. Sürece başlamış kişilerin “yarıda kalma”, “bir an önce bitirme”, “başvurursa başına bir şey gelme” korkusuyla hareket ettiği aktarıldı.

Bu tablo, sağlık hakkının yalnızca randevuya veya reçeteye erişimle sınırlı olmadığını gösteriyor. Sağlık hakkı, belirsizlikten arındırılmış, sürekliliği olan, bilimsel, etik, ayrımcılıktan uzak ve güvenli bir hizmete erişim anlamına gelir. Bugün ise translar için bu hakkın kendisi sürekli pazarlık, ispat ve bekleme haline dönüştürülmektedir.

18-21 yaş aralığında tedavinin kesilmesi

Endokrinoloji alanından yapılan aktarımlarda, 18-21 yaş aralığında daha önce tedaviye başlamış kişilerin süreçlerinin kesilmesinin ağır sonuçlarına dikkat çekildi. Bazı kişilerin cerrahi süreci tamamlamış olmasına rağmen hormona devam edemediği; bazı kişilerin ise baştan değerlendirmeye zorlandığı aktarıldı. Bu, hem tıbbi sürekliliği hem de kişinin bedensel bütünlüğünü ve ruhsal iyilik halini tehdit eden bir uygulama olarak değerlendirildi.

Kayıt dışı piyasa ve güvencesiz erişim riski

Hormona erişimin zorlaşması, transları kayıt dışı piyasalara, yurt dışından temin edilen ve içeriği belirsiz ürünlere veya tıbbi takibi yapılamayan yöntemlere yönelebiliyor. Çalıştayda bu durumun yeni riskler doğurduğu; bu risklerin kaynağının güvenli ve yasal erişimin engellenmesi olduğu vurgulandı.

Katılımcılar, transların halihazırda bilgi aradığını, birbirinden öğrendiğini ve kimi zaman hekimlerden daha güncel bilgiye ulaşmak zorunda kaldığını ifade etti. Bu gerçeklik karşısında yapılması gerekenin, bilgiyi yasaklamak veya transları yalnız bırakmak değil; güvenli, anlaşılır, erişilebilir ve uzman desteğiyle doğrulanmış bilgi kanalları kurmak olduğu belirtildi.

Cerrahi süreçlerde daralan alan

Cerrahi süreçlere erişimde de ciddi sorunlar yaşandığı aktarıldı. Artan denetim baskısı nedeniyle operasyon yapan cerrah sayısının azaldığı, bazı cerrahların mahkeme kararı olmadan ameliyat yapmaktan kaçındığı, özelde ücretlerin karşılanamaz hale geldiği ve SGK kapsamındaki bazı işlemlerde fiili ödemeler veya “bıçak parası” gibi yapısal sorunların sürdüğü belirtildi.

Bu sorunların yeni olmadığı, ancak son dönemde daha sistematik, daha yaygın ve daha ağır hale geldiği vurgulandı. Geçmişte de translar sağlık sisteminde transfobi, yanlış ameliyatlara, komplikasyonlar, ekonomik sömürü ve ayrımcılıkla karşılaşılıyordu. Bugün değişen şey, bu ayrımcılığın giderek daha kurumsal, daha denetlenebilir ve daha “standart” hale getirilmesidir.

Hekimlerle ilişkinin yeniden kurulması

Oturumda hekimlere yönelik eleştiriler ve hekimlerin yaşadığı baskılar birlikte tartışıldı. Katılımcılar, tüm hekimleri aynı yerde konumlandırmamak gerektiğini; etik ve hak temelli çalışan hekimlerin de iktidar tarafından baskılandığını vurguladı. Bununla birlikte, meslek örgütlerinin ve hekimlerin kurumsal sorumluluk almada yetersiz kaldığına dair güçlü eleştiriler dile getirildi.

Bu tartışmada öne çıkan ortak sonuç şuydu: Transların sağlık hakkı, yalnızca transların veya LGBTİ+ örgütlerinin omzuna bırakılamaz. Hekimler, meslek örgütleri, tabip odaları, psikiyatri ve endokrinoloji alanındaki uzmanlık örgütleri kendi mesleki etik sorumlulukları üzerinden daha görünür, daha somut ve daha koruyucu pozisyonlar almak zorundadır.

3.4. Hukuki ve politik alan: Ne mümkün, ne mümkün değil?

Çalıştayın hukuki ve politik değerlendirme oturumunda, son dönemde başvuru araçları, yürütülen davalar, idari başvurular ve bu araçların sınırları ele alındı.

Hukuki süreçlerin hantallığı ve idari kuşatma

Katılımcılar, 18 yaş sınırının 21'e çekilmesi, F64 koduyla reçete yazılamaması, kurul süreçleri, hastanelerin sevk mekanizmaları ve idari yazılar karşısında çeşitli davalama ve başvuru süreçleri yürütüldüğünü aktardı. Ancak idari yargı süreçlerinin hantal ilerlemesi, bazı dosyaların uzun süre ön incelemeyi dahi geçememesi ve yürütmeyi durdurma taleplerinden sonuç alınamaması, hukuki yolların sınırlılıklarını ortaya koydu.

Buna rağmen hukuki başvuruların tümüyle etkisiz olduğu söylenemez. Çalıştayda, hiçbir hukuki açık bırakmamak, idareyi yanıt vermeye zorlamak, ihlali somutlaştırmak ve ileride kullanılacak delil zemini yaratmak açısından bu başvuruların önemli olduğu belirtildi.

CİMER, KDK ve bilgi edinme süreçleri

Hormon Hakkım Kolektifi'nin CİMER kampanyaları, Sağlık Bakanlığı'na toplu dilekçe eylemi ve Kamu Denetçiliği Kurumu'na yönlendirilen başvurular, çalıştayda önemli savunuculuk araçları olarak değerlendirildi.

Bilgi edinme başvurularına gelen yanıtların çoğu açıklayıcı olmaktan uzak ve mesafeli olsa da bu süreçlerin, idarenin suskunluğunu belgelemek, belirsiz uygulamaları kayıt altına almak ve ihlalin somutlaşmasını sağlamak bakımından önemli olduğu dile getirildi.

21 yaş sınırının hukuki ve etik sorunları

21 yaş sınırının bilimsel, hukuki ve etik bir dayanağı olmadığı çalıştayda güçlü biçimde vurgulandı. 18 yaşında birçok hukuki işlem yapabilen bireylerin, kendi bedeni ve sağlığı hakkında karar alma hakkının 21 yaş sınırlarıyla engellenmesi, ayrımcı ve ölçsüz bir müdahale olarak değerlendirildi.

Ayrıca yaş sınırı yalnızca yeni başvuruları değil, halihazırda tedaviye başlamış kişileri de etkilediği için tıbbi süreklilik ilkesini ihlal etmektedir. Hayati ve süreklilik gerektiren bir tedavinin aniden kesilmesi, tafefisi güç sonuçlar doğurabilir.

F64 kodu ve reçeteleme belirsizliği

F64 koduyla reçete yazılamaması, sağlık sisteminde tanı kodlarının transların aleyhine bir denetim aracına dönüştürülmesinin örneklerinden biri olarak tartışıldı. Bu uygulamanın açık dayanağına ulaşılamaması, hekimlerin ve transların neyle karşı karşıya olduğunu bilmesini zorlaştırdı.

Bazı hekimlerin farklı kodlarla reçete yazması, kısa vadede erişim sağlayabilse de uzun vadede hem hekimleri hem danışanları yeni risklerle karşı karşıya bırakabiliyor. Bu nedenle kod, reçete, kurul ve sevk mekanizmalarının hukuki ve teknik olarak izlenmesi; ancak bunun transları veya destek sunan hekimleri riske atmayacak şekilde yapılması gerektiği belirtildi.

Uluslararası mekanizmaların sınırları

Uluslararası mekanizmalara bilgi verilmesi ve özel raportörler gibi araçlarla temas kurulması da gündeme geldi. Ancak bu mekanizmaların devletlerin takdir yetkisi alanına sınırlı müdahale edebildiği, bu nedenle doğrudan ve hızlı çözüm üretmekten ziyade uluslararası görünürlük ve kayıt oluşturma açısından değerlendirilebileceği belirtildi.

3.5. Meslek örgütleriyle ilişki: Beklenti, eleştiri ve ortak sorumluluk

Çalıştay boyunca TTB, tabip odaları, Türkiye Psikiyatri Derneği ve diğer uzmanlık örgütleriyle kurulan ilişki önemli tartışma başlıklarından biri oldu. Katılımcılar, etik ve hak temelli çalışan hekimlerin varlığını teslim ederken, meslek örgütlerinin daha güçlü, daha açık ve daha kurumsal sorumluluk alması gerektiğini vurguladı.

Meslek örgütlerine yönelik beklentiler şu başlıklarda yoğunlaştı;

- 21 yaş sınırı, F64 kodu, kurul süreçleri ve reçete engelleri hakkında açık ve bilimsel tutum almak,
- hekimlere yönelik baskı karşısında koruyucu mesleki çerçeve oluşturmak,
- transların sağlık hakkının insan hakkı ve tıbbi etik meselesi olduğunu görünür kılmak,
- hekimlerin idari baskılar karşısında yalnız kalmasını engellemek,
- 18-21 yaş arası transların tedavi kesintilerinden nasıl etkilendiğine dair araştırmaları desteklemek,
- dezenformatif ve bilim dışı iddialara karşı veri temelli yanıt üretmek,
- LGBTİ+ örgütleriyle yalnızca dönemsel değil, sürekli ve kurumsal işbirliği kurmak.

Çalıştayda ayrıca TTB ve tabip odalarının iç yapılarındaki heteroseksist, eril ve bürokratik dirençlerin de konuşulması gerektiği ifade edildi. LGBTİ+ hakları alanında kurumsal destek, yalnızca iyi niyetli bireysel hekimlerin çabalarına bırakılamaz. Kurumların kendi içlerinde dönüşmesi ve transların sağlık hakkını mesleki etik meselesi olarak sahiplenmesi gerekir.

3.6. En kötü senaryo: Tüm yollar kapandığında ne yapıyoruz?

Çalıştayın son bölümü, "en kötü senaryo" ihtimalleri üzerine ortak düşünmeye ayrıldı. Burada amaç, korkuyu büyütme değil; belirsizlik karşısında hazırlık kapasitesini artırmak, riskleri öngörmek ve topluluk temelli dayanışma ağlarını güçlendirmektir.

Katılımcılar, en kötü senaryonun cinsiyet uyum sürecinin tamamen yasaklanması, hiçbir hekime ulaşılamaması, örgütlerin hedef haline gelmesi, danışmanlık hizmetlerinin açık biçimde yürütülememesi ve transların kayıt dışı, güvencesiz ve yalnız bırakılmış kanallara itilmesi olabileceğini değerlendirdi.

Bu başlık altında üç temel ilke öne çıktı:

- Hayatta kalma ve zarar azaltma: Transların güvenli bilgiye, psikososyal desteğe ve mümkün olduğunca tıbbi izleme mekanizmalarına erişimi korunmalıdır.
- Topluluk dayanışması: Örgütler kapatılsa veya görünür alanlar daralsa bile transların birbirini bulabileceği, destekleyebileceği ve birlikte güçlenebileceği alternatif alanlar kurulmalıdır.
- Bilginin güvenli dolaşımı: Bilgi hem erişilebilir hem de güvenli olmalı; danışanları, akranları, hekimleri ve örgütleri riske atmayacak biçimde paylaşılmalıdır.

Yeraltına çekilme değil, güvenli dayanışma hatları

Tartışmalarda “yeraltı” ifadesi, örgütlü alanların ve açık danışmanlık mekanizmalarının baskı altında kalması ihtimaline karşı kullanılan bir politik uyarı olarak ele alındı. Katılımcılar, böylesi bir durumda erişimin azalabileceğini, ancak kartopu usulü, güven ilişkilerine dayalı, daha küçük ve güvenli ağların önem kazanacağını belirtti.

Bu bağlamda transların yalnızca hormon veya cerrahi süreçler için değil; psikososyal destek, toplulukla temas, güvenli bilgi, göç/diaspora deneyimleri, ailelerle çalışma ve kriz anlarında dayanışma için de birbirini bulabileceği kanallara ihtiyaç olduğu vurgulandı.

Zarar azaltma ve tıbbi gözetim ihtiyacı

Hormona erişim kısıtlandığında kayıt dışı yolların artacağı ifade edildi. Bu gerçeklik karşısında çalıştayda öne çıkan yaklaşım, bu yolları romantize etmek veya teknikleştirmek değil; devletin ve sağlık sisteminin yarattığı zorunlu güvencesizlik karşısında zarar azaltma perspektifini güçlendirmek oldu.

Katılımcılar, güvenilir ve anlaşılır bilgi kaynaklarının, hekimlerin katkısıyla hazırlanacak soru-cevap formatlarının, temel sağlık izlemi konusunda anlaşılır rehberlerin ve yönlendirme ağlarının önemine dikkat çekti. Bu tür kaynakların herhangi bir doz, tedavi veya reçete önerisi yerine; kişilerin sağlık sistemine mümkün olan en güvenli şekilde temas edebilmesi, riskleri anlayabilmesi ve gerektiğinde uzman desteğine ulaşabilmesi için kurgulanması gerektiği vurgulandı.

Topluluk temelli alanlar ve yeni sosyallikler

Katılımcılar, klasik “trans sohbetleri” veya açık çağrılı etkinliklerin yeni kuşak trans sosyallığı için her zaman yeterli olmadığını; daha yaratıcı, daha gündelik ve daha güvenli buluşma biçimlerine ihtiyaç olduğunu ifade etti. Trans korosu, spor kulübü, kültür-sanat buluşmaları, kapalı grup etkinlikleri, diaspora buluşmaları ve tematik dayanışma ağları gibi örnekler tartışıldı.

Bu öneriler, yalnızca kötü senaryo hazırlığı değil; aynı zamanda transların yaşamını yalnızca kriz, hastane ve mahkeme süreçlerine sıkıştırmayan bir dayanışma tahayyülünün parçası olarak değerlendirildi.

3.7 Strateji başlıkları: Nasıl birlikte ilerleyeceğiz?

Çalıştayın sonunda ortak strateji başlıkları tartışıldı. Bu başlıklar, kısa vadeli müdahaleler ile orta ve uzun vadeli örgütlenme ihtiyaçlarını birlikte içeriyor.

Güvenilir ve erişilebilir bilgi üretimi

Transların cinsiyet uyum süreci, hormona erişim, hukuki süreçler, hastane mekanizmaları, F64 kodu, 21 yaş sınırı ve sağlık takibi gibi konularda güvenilir bilgiye erişimi güçlendirilmelidir.

Bu kapsamda önerilen çalışmalar:

- dijital, erişilebilir ve sade dilli bir cinsiyet uyum süreci rehberi hazırlanması,
- hekimlerin ve uzmanların katkısıyla sık sorulan soruların yanıtlandığı anonim bir soru-cevap platformu oluşturulması,
- mevcut tıbbi kılavuzların transların anlayabileceği dile çevrilmesi,
- bilgi kirliliğini azaltacak, doğrulanmış ve güncellenebilir kaynaklar geliştirilmesi,
- güvenlik riski yaratmayacak biçimde dijital altyapının kurulması.

Akran danışmanlığının güçlendirilmesi

Trans akran danışmanlığı, mevcut koşullarda hayati bir destek ve müdahale alanı haline gelmiştir. Bu nedenle:

- akran danışmanlığı yapan örgütler arasında deneyim paylaşımı artırılmalı,
- bilgi eşitleme ve oryantasyon modülleri ortaklaştırılmalı,
- süpervizyon mekanizmaları güçlendirilmeli,
- tükenmişlik ve ikincil travmaya karşı destek alanları kurulmalı,

- mülteci LGBTİ+'lar için dil ve yönlendirme kapasitesi artırılmalı,
- e-posta dışındaki güvenli danışmanlık kanalları tartışılmalıdır.

Hekim ve uzman ağlarının kurulması

Güvenilir uzmanlara erişim, çalıştayda en kritik ihtiyaçlardan biri olarak öne çıktı. Katılımcılar, endokrinoloji, psikiyatri, aile hekimliği, ruh sağlığı ve cerrahi alanlarında hak temelli çalışan uzmanlarla güvenli temas ağlarının kurulması gerektiğini vurguladı.

Bu ağlar, kişileri riske atmadan; yönlendirme, bilgi doğrulama, temel sağlık izlemi, hak ihlali durumunda danışma ve araştırma desteği gibi işlevler üstlenebilir.

Meslek örgütlerine yönelik savunuculuk

TTB, tabip odaları, Türkiye Psikiyatri Derneği ve ilgili uzmanlık örgütlerine yönelik savunuculuk güçlendirilmelidir. Bu savunuculuk yalnızca genel çağrılarla sınırlı kalmamalı; somut talepler içermelidir.

Öne çıkan talepler:

- 21 yaş sınırına karşı bilimsel ve etik tutum belgesi,
- F64 kodu ve reçete engellerine ilişkin açık pozisyon,
- hekimlere yönelik idari baskıya karşı koruyucu mesleki çerçeve,
- 18-21 yaş arası tedavi kesintilerinin etkilerine dair araştırma,
- transların sağlık hakkının mesleki etik ve insan hakları sorunu olarak sahiplenilmesi,
- dezenformatif yayınlara karşı bilimsel yanıt üretilmesi.

Veri üretimi ve karşı-anlatı

Çalıştayda, trans karşıtı politikaların çoğu zaman bilim dışı, çarpıtılmış veya dayanağı belirsiz verilerle meşrulaştırıldığı ifade edildi. Bu nedenle karşı-anlatının yalnızca politik sözle değil, veriyle de kurulması gerektiği vurgulandı.

Önerilen başlıklar:

- 21 yaş kısıtlamasının 18-21 yaş arası translar üzerindeki etkisi,
- F64 koduyla reçete yazılamamasının hormona erişime etkisi,
- tedavi kesintilerinin ruh sağlığı ve fiziksel sağlık sonuçları,
- hastane süreçlerinde sevk, bekleme ve erişim sorunları,
- ekonomik engellerin cinsiyet uyum sürecine etkisi,
- trans akran danışmanlığı başvurularında öne çıkan ihtiyaçlar.

Diaspora ve uluslararası deneyimlerle temas

Benzer yasaklama, kısıtlama veya idari baskı süreçlerini yaşayan ülkelerdeki trans örgütleri ve aktivistlerle temas kurulması önerildi. Rusya, Macaristan ve farklı Avrupa ülkelerindeki deneyimler, doğrudan kopyalanacak modeller olarak değil; olası riskleri ve dayanışma biçimlerini anlamak için ele alınmalıdır.

Diaspora ile kurulacak ilişkiler; raporlama, uluslararası görünürlük, kaynak paylaşımı, güvenli bilgi dolaşımı ve gerektiğinde destek mekanizmaları açısından önemli olabilir.

Psikososyal destek ve iyilik hali

Çalıştayda, tüm strateji tartışmalarının merkezinde transların, akran danışmanlarının, aktivistlerin ve uzmanların iyilik halinin de yer alması gerektiği vurgulandı. Sürekli kriz, belirsizlik, dava, hastane, danışmanlık ve savunuculuk gündemi; hem danışanları hem de destek sunanları yıpratıyor.

Bu nedenle psikososyal destek mekanizmaları, kolektif bakım alanları, güvenli sosyalleşme biçimleri ve tükenmişliği önleyici yapılar stratejinin ayrılmaz parçası olarak görülmelidir.

4. Çalıştayın Temel Çıktıları

Doğa Asi Cinsiyet Uyum Çalıştayı, transların cinsiyet uyum süreçlerine yönelik baskıların yalnızca sağlık alanında değil; hukuk, politika, bürokrasi, bilgiye erişim, örgütlenme ve topluluk dayanışması alanlarında da işlediğini ortaya koymuştur. Çalıştay boyunca yapılan aktarımlar, mevcut kısıtlamaların transların sağlık hizmetlerine erişimini teknik bir mesele olmanın ötesinde; beden bütünlüğü, ruhsal iyilik hâli, güvenli bilgiye erişim ve yaşam hakkıyla ilişkili çok boyutlu bir hak ihlali olarak etkilediğini göstermiştir.

Çalıştaydan çıkan temel değerlendirmeler şunlardır:

Hormona erişim hakkı, sağlık hakkının ayrılmaz parçasıdır.

Bu hakkın idari yazılar, tanı kodları, yaş sınırları, kurul süreçleri veya belirsiz uygulamalarla engellenmesi insan hakları ihlalidir. Hormona erişimin zorlaştırılması, transları sağlık sisteminden uzaklaştırmakta ve daha güvencesiz yollara itmektir.

21 yaş sınırı bilimsel, etik ve hukuki dayanaktan yoksundur.

Özellikle tedaviye başlamış kişilerin süreçlerinin kesilmesi, tıbbi süreklilik ilkesini ihlal etmekte ve telafisi güç sonuçlar doğurmaktadır. 18-21 yaş aralığındaki transların kendi bedenleri ve sağlıkları hakkında karar alma hakkının engellenmesi ayrımcı ve ölçüsüz bir müdahaledir.

F64 kodu üzerinden yaratılan reçete belirsizliği, transları ve hekimleri güvencesizleştirmektedir.

Tanı kodları, sağlık hizmetine erişimi kolaylaştırmak yerine denetim ve engelleme aracına dönüştürüldüğünde hem sağlık hizmetinin sürekliliği hem de hekim-hasta ilişkisi zarar görmektedir. Bu belirsizlik, hekimlerde çekingenlik ve korku yaratırken, translar açısından kaygı ve yalnızlaşmayı artırmaktadır.

Akran danışmanlığı hayati bir destek ve müdahale mekanizmasıdır.

Transların güvenilir bilgiye, yönlendirmeye ve dayanışmaya erişiminde akran danışmanlığı önemli bir rol üstlenmektedir. Ancak bu modelin sürdürülebilirliği için süpervizyon, kaynak, güvenlik, uzman desteği, tükenmişlik karşıtı mekanizmalar ve örgütler arası deneyim paylaşımı güçlendirilmelidir.

Hekimler ve meslek örgütleri daha açık sorumluluk almalıdır.

Transların sağlık hakkı yalnızca LGBTI+ örgütlerinin savunuculuk alanı değildir; aynı zamanda tıbbi etik, mesleki sorumluluk ve insan hakları meselesidir. Tabip odaları, uzmanlık dernekleri ve sağlık meslek örgütleri, hekimlere yönelik baskılar karşısında koruyucu ve hak temelli bir pozisyon geliştirmelidir.

Veri üretimi stratejik önemdedir.

Trans karşıtı politikaların bilim dışı ve dezenformatif iddialarla meşrulaştırılmasına karşı; sahadan, danışmanlık başvurularından, hastane deneyimlerinden ve araştırmalardan beslenen güçlü bir veri zemini kurulmalıdır. 21 yaş sınırı, F64 kodu, tedavi kesintileri, hastane süreçleri ve ekonomik engeller üzerine veri üretimi savunuculuk açısından kritik önemdedir.

Zarar azaltma yaklaşımı güçlendirilmelidir.

Güvenli ve yasal erişim engellendikçe translar daha riskli yollara yönelmektedir. Bu nedenle bilgiye erişimi engellemek yerine; doğrulanmış, anlaşılır, erişilebilir ve kişileri riske atmayacak güvenli bilgi kanalları kurulmalıdır.

Topluluk dayanışması kriz yönetiminin ötesine geçmelidir.

Transların yalnızca hastane, mahkeme, danışmanlık ve kriz süreçlerinde değil; gündelik yaşamda, kültür-sanat alanında, sosyalleşmede, kolektif bakımda ve birbirini güçlendiren topluluk alanlarında da bir araya gelebileceği yapılar desteklenmelidir.

5. Takip İçin Önerilen Somut Adımlar

Çalıştay tartışmaları, transların cinsiyet uyum süreçlerine ve hormona erişim hakkına yönelik mevcut kısıtlamalar karşısında yalnızca durum tespiti yapmanın yeterli olmadığını; kısa ve orta vadede izlenebilecek ortak bir çalışma hattına ihtiyaç olduğunu göstermiştir. Aşağıdaki adımlar, çalıştayda öne çıkan ihtiyaçlardan ve katılımcıların önerilerinden hareketle geliştirilmiştir.

Çalıştay içi temas listesinin güvenli biçimde güncellenmesi

Katılımcılar arasında uzmanlık, kurum, çalışma alanı ve destek sunulabilecek başlıklara göre güvenli iletişim kanalları oluşturulmalıdır. Bu temas ağı, hem bilgi paylaşımını hem de ihtiyaçlarında hızlı yönlendirmeyi mümkün kılacak biçimde tasarlanmalıdır.

Hormon ve cinsiyet uyum süreci bilgi notu / rehberi hazırlanması

F64 kodu, 21 yaş sınırı, hastane süreçleri, hukuki başvuru yolları, kurul süreçleri, reçete mekanizmaları ve sık sorulan soruları içeren sade dilli bir dijital rehber hazırlanmalıdır. Rehber, transların güvenilir bilgiye erişimini kolaylaştırırken kişileri, hekimleri ve örgütleri riske atmayacak biçimde kurgulanmalıdır.

Uzman destekli anonim soru-cevap platformu tasarlanması

Transların güvenli biçimde soru iletebildiği, uzmanların yanıtlarını sadeleştirilmiş ve anlaşılır dille paylaşabildiği bir dijital alanın teknik, etik ve güvenlik koşulları araştırılmalıdır. Bu platform, bilgi kirliliğini azaltmayı ve doğrulanmış bilgiye erişimi güçlendirmeyi hedeflemelidir.

Akran danışmanlığı deneyim paylaşımı toplantıları yapılması

Muamma LGBTİ+ Derneği, 17 Mayıs Derneği, Kapsama Alanı, Hormon Hakkım Kolektifi ve ilgili örgütlerin danışmanlık modellerini karşılaştırabileceği kapalı deneyim paylaşımı toplantıları düzenlenmelidir. Bu toplantılarda oryantasyon, süpervizyon, yönlendirme, güvenlik, tükenmişlik ve ikincil travma başlıkları birlikte ele alınmalıdır.

Meslek örgütlerine yönelik ortak talep metni hazırlanması

TTB, tabip odaları, Türkiye Psikiyatri Derneği ve ilgili uzmanlık örgütlerine yönelik somut talepler içeren ortak bir metin hazırlanmalıdır. Bu metin; 21 yaş sınırı, F64 kodu, reçete engelleri, hekimlere yönelik idari baskılar, bilim dışı iddialar ve transların sağlık hakkına ilişkin mesleki etik sorumluluk başlıklarını içermelidir.

21 yaş sınırı ve F64 engeline ilişkin veri çalışması planlanması

18-21 yaş aralığındaki transların tedavi kesintilerinden nasıl etkilendiğine ve F64 kodu üzerinden yaratılan reçete belirsizliğinin hormona erişimi nasıl etkilediğine ilişkin bir araştırma taslağı oluşturulmalıdır. Bu çalışma, savunuculuk faaliyetlerinde kullanılacak veri temelli bir zemin sunabilir.

Hastane ve uzman erişimi haritasının güvenlik gözetilerek güncellenmesi

Hangi şehirlerde hangi süreçlerin yürüdüğüne, hangi hastanelerde başvuruların kabul edildiğine, hangi alanlarda tıkanmalar yaşandığına ve yönlendirme ihtiyacının nerelerde yoğunlaştığına dair doğrulanabilir bilgi toplama yöntemleri tartışılmalıdır. Bu haritalandırma, kişi ve kurumları riske atmayacak güvenli bir yöntemle yürütülmelidir.

Kriz ve tükenmişlik desteği mekanizması kurulması

Akran danışmanları, aktivistler, örgüt çalışanları ve destek sunan uzmanlar için düzenli süpervizyon, psikososyal destek ve kolektif bakım alanları oluşturulmalıdır. Mevcut baskı ortamında sürdürülebilir mücadelenin ancak destek sunanların iyilik halinin de gözetilmesiyle mümkün olduğu kabul edilmelidir.

Diaspora ve uluslararası deneyimlerle temas kurulması

Benzer kısıtlama, yasaklama veya idari baskı süreçlerini deneyimleyen ülkelerdeki trans örgütleri ve aktivistlerle deneyim paylaşımı toplantıları yapılmalıdır. Bu temaslar, doğrudan model aktarmaktan ziyade olası riskleri, dayanışma biçimlerini, raporlama imkânlarını ve güvenli bilgi dolaşımını tartışmak için değerlendirilebilir.

Güvenli topluluk alanlarının çoğaltılması

Transların yalnızca kriz, hastane, mahkeme ve danışmanlık başlıklarında değil; sosyalleşme, kültür-sanat, spor, kolektif bakım ve gündelik dayanışma alanlarında da bir araya gelebileceği düşük riskli buluşma biçimleri desteklenmelidir. Bu alanlar, topluluk dayanışmasını kriz yönetiminin ötesine taşıyacak biçimde kurgulanmalıdır.

6. Sonuç: Yasaklara Karşı Yaşamı, Bakımı ve Bilgiyi Örgütlemek

Doğa Asi Cinsiyet Uyum Çalıştayı, transların cinsiyet uyum sürecine ve hormona erişim hakkına yönelik saldırıların geldiği noktayı tüm açıklığıyla ortaya koymuştur. Bu saldırılar yalnızca bir ilaca, bir reçeteye, bir hastane kuruluna veya bir tanı koduna ilişkin değildir. Bu saldırılar, transların kendi bedenleri ve hayatları üzerinde söz kurma hakkına yöneliktir.

Çalıştay aynı zamanda başka bir gerçeği de görünür kılmıştır: Bu ülkede translar yalnız değildir. Translar birbirine danışmakta, birbirinden öğrenmekte, birbirini yaşatmakta ve tüm belirsizliğe rağmen dayanışma hatları kurmaktadır. Akran danışmanları, hekimler, hukukçular, aktivistler, örgütler ve dayanışma ağları; baskıya, yorgunluğa ve güvencesizliğe rağmen bir arada kalmanın yollarını aramaktadır.

Bugün ihtiyaç duyulan şey yalnızca savunmada kalmak değildir. Bilgiyi, bakımı, veriyi, hukuku, mesleki etiği ve topluluk dayanışmasını birlikte örgütlemek gerekmektedir. Transların sağlık hakkı pazarlık konusu yapılamaz. Cinsiyet uyum süreci devletin lütfu değil, hakların gereğidir. Hormona erişim, beden bütünlüğü, güvenli sağlık hizmeti, bilgiye erişim ve ayrımcılıktan uzak yaşam; transların ertelenebilir talepleri değil, bugün ve burada korunması gereken haklarıdır.

Doğa Asi'nin hatırası, bu raporda yalnızca geçmişe dönük bir anma değil; bugünün mücadelesine verilmiş bir isim olarak durmaktadır. Bu çalıştayın ortak sözü de buradan kurulmaktadır: Baskı artarken yalnızlaşmayacağız; yollar daraltılırken birbirimize yol açacağız; bedenlerimizi, sağlığımızı ve hayatlarımızı denetlemeye çalışanlara karşı yaşamı, bakımı ve bilgiyi örgütlemeye devam edeceğiz.

EK1: Çalıştay Programı

Çalıştay Programı

Saat	Oturum / İçerik
10.00 - 10.30	Açılış, tanışma ve ortak çerçeve Neden buradayız? Neden acil bir eşikteyiz?
10.30 - 11.45	Hormon Hakkım Kolektifi'nden aktarım Mevcut durum, mücadele hattı ve ihtiyaçlar
11.45 - 12.00	Kahve arası
12.00 - 13.00	Deneyim Haritalama Danışmanlık süreçleri ve sahadan gelen ihtiyaçlar
13.00 - 14.00	Öğle Yemeği
14.00 - 14.45	Sistem Analizi Hastane süreçleri, reçete mekanizmaları ve bürokratik engeller
14.45 - 15.00	Kahve arası
15.00 - 15.45	Hukuki ve Politik Alan Ne mümkün, ne değil?
15.45 - 16.00	Kahve arası
16.00 - 17.00	En Kötü Senaryo Çalışması Tüm yollar "kapandığında" ne yapıyoruz?
17.00 - 17.15	Kahve arası
17.15 - 18.00	Strateji Kurma Kim ne yapacak? Nasıl birlikte ilerleyeceğiz?
18.00 - 18.15	Kapanış ve sonraki adımlar